

Za tesnejšie spojenie vysokej vojenskej školy s praxou a potrebami vojsk

Pri posudzovaní otázok vzťahu vojenskej školy a praxe vojsk musíme si uvedomiť niektoré nové skutočnosti, ktoré podstatnou mierou ovplyvňujú realizáciu dôležitého princípu „spojenia činnosti školy s praxou“. Aj keď uvedený princíp je stále v centre pozornosti príslušníkov vedecko-pedagogického zboru našej školy, v súčasnosti ide o nové hľadisko na jeho obsah a zároveň o ukázanie niektorých konkrétnych ciest jeho realizácie v podmienkach Vojenskej politickej akadémie Klementa Gottwalda. Toto nové hľadisko spočíva v tom, že uvedený princíp je nutné skúmať z pohľadu dôsledkov vedeckotechnickej revolúcie na oblasť vojenstva, na oblasť vysokých vojenských škôl i na oblasť súčasnej praxe u vojsk. Veď vedeckotechnická revolúcia vo vojenstve vyvolala podstatné zmeny v prostriedkoch a tým aj v spôsoboch vedenia vojny a znamená taktiež zásadné zmeny v príprave vojenských kádrov — v našom prípade politických pracovníkov — na budúcu možnú vojnu.

Požiadavka „mať na zreteli otázky vedeckého a technického rozvoja...“ vo vzťahu k vzdelávaniu je zakotvená priamo v materiáloch XV. zjazdu Komunistickej strany Československa. Preto skúmanie uvedeného vzťahu z hľadiska dôsledkov vedeckotechnickej revolúcie na vojenské školy a prax vojsk je v súlade so straníckou líniou. Vyžaduje súčasne hľadanie nových prístupov pre aktívny podiel pri prehlbovaní tesnejšieho spojenia vojenských škôl s praxou vojsk a to zo strany danej vojenskej školy, ako aj zo strany

praxe, konkrétne zo strany funkcionárov útvarov a zväzkov, hlavne politických pracovníkov v úzkej spolupráci s veliteľmi. Skúsenosti svedčia o tom, že často dochádza k určitému podceňovaniu významu školy v názoroch niektorých funkcionárov útvarov a zväzkov, a naopak — niektorí pracovníci škôl, a to aj nositelia vedeckých hodností, málo rešpektujú vo svojej činnosti potreby a problémy praxe. K tomu je treba dodať, že úspechy v tak významnej otázke, ako je tesné spojenie školy s praxou, možno dosiahnuť len na základe príkladnej interakcie a vzájomného pochopenia a rešpektovania oboch strán. Ide o to, že škola, ktorá inklinuje k teórii, sa vždy líši a bude odlišovať od praxe; nemôže dôjsť k akémusi „splynutiu“ teórie s praxou, kde by škola len teoreticky odôvodňovala prax. Tu by sa strácal zmysel a poslanie školy, ktorý je marxistickým učením všeobecne a straníckymi dokumentami konkrétne v súčasnej etape vývoja spoločnosti presne definovaný. Dôležité však je význam školy chápať aj v tom, že nielen učí teóriu, ale súčasne učí poslucháčov túto teóriu efektívne a tvorivým spôsobom používať v praxi, ktorá vystupuje ako kritérium pravdivosti tejto teórie.

Ďalšou závažnou skutočnosťou je požiadavka, aby vzťah školy a praxe bol chápaný prísne diferencovane tak, že špecifika školy si vyžaduje aj špecifický prístup k realizácii princípu spojenia školy s praxou vojsk. Rozhodujúcim limitujúcim faktorom je objekt výchovného pôsobenia, výchovnovzdelávacie ciele a obsah výchov-

vy a vzdelania. V našom prípade ide o prípravu politických pracovníkov, čo ovplyvňuje riešenie uvedeného problému.

Z týchto hľadísk pristupujeme k hľadaniu ciest a spôsobov teoretického rozpracovania a praktického uskutočňovania realizácie princípov spojenia školy s praxou. V súčasnosti musíme diferencovať medzi poslucháčmi základnej vysokoškolskej prípravy z radov vojakov z povolania, poslucháčmi z radov civilnej mládeže a poslucháčmi postgraduálneho štúdia. Dôraz pritom kladieme na dve posledne menované kategórie, ktoré majú zvláštnosť prvých poslucháčov tohto druhu v histórii Vojenskej politickej akadémie Klementa Gottwalda.

Dôležitým predpokladom pre účinné riešenie vzťahu školy a praxe je zvýraznenie **vojenského charakteru školy**, čo sa odráža vo vyššej kvalite a rozsahu zdôrazňovania a uplatňovania vojenských aspektov pri výučbe spoločenskovedných disciplín než tomu bolo v minulosti. Zvýraznenie vojenského charakteru školy sa prejavuje aj vo zvýšenom počte vyučovacích hodín, vyčlenených na predmety vojenskej prípravy. Tu podľa vzoru sovietskych vysokých vojenských škôl, dosahuje počet hodín na vojenské predmety približne 30 %. U poslucháčov z radov civilnej mládeže je toto percento podstatne vyššie. Výrazne sa mení obsah a výchovno-vzdelávacie ciele celej skupiny predmetov vojenskej prípravy, kde je najväčšia možnosť **priblížiť výchovno-vzdelávací proces v škole podmienkam praxe** v jednotke, útvere alebo zväzku.

Pevné miesto v procese výučby predmetov vojenskej prípravy má dnes **výcvik poslucháčov v poľných podmienkach**, v moderne vybavených vojenských výcvikových priestoroch. Výcvik poslucháčov vo VVP chápeme ako jednu z dôležitých ciest pri realizácii požiadavky „spojenia činnosti školy s praxou vojsk“. V priebehu štúdia na našej škole zúčastňujú sa poslucháči tohto výcviku trikrát s komplexným vyvedením a plným materiálnym zabezpečením. Ďalej v priebehu prvého až tretieho semestra absolvujú poslucháči podľa druhu štúdia určené množstvo takticko-poradových zamestnaní, v ďalších semestroch rad skupinových taktických cvičení v teréne. Taktiež stáže poslucháčov (2x za čas štúdia) sú časovo zamerané na obdobie, kedy útvary plnia úlohy výcviku vyvedením do výcvikových priestorov. Cieľom výcviku v poľných podmienkach pri príprave politických pracovníkov sú okrem odborných otázok v centre pozornosti otázky formovania morálno-bojo-

vých vlastností, ktoré sú nevyhnutné pre aktívne zapojenie sa politického pracovníka do intenzívneho procesu výchovy a výcviku po skončení školy. Za cieľ pri pobyte poslucháčov vo VVP a pri ďalších formách výučby taktiky si kladieme súčasne plnenie dôležitej úlohy — formovanie psychickej odolnosti a rozvíjanie schopností plniť svoju povinnosť (funkciu) v náročných, boju približených situáciách výcviku. Toto je jedna z dôležitých požiadaviek, vyplývajúcich z vedeckotechnickej revolúcie vo vojenstve. V škole ju ovšem môžeme realizovať vždy s prihliadnutím na stupeň vycvičenosti a schopnosti poslucháčov, teda v určitom obmedzenom rozsahu pri zamestnaniach v taktickej, streleckej, telesnej príprave a pri výcviku vo vedení bojových vozidiel.

Veľmi dôležitým čiastkovým cieľom výcviku poslucháčov — budúcich politických pracovníkov — vo vojenskom výcvikovom priestore, je prakticky poznať, resp. postupne poznávať problematiku poľnej prípravy, vidieť nároky, organizáciu a metodické riešenie zamestnaní v jednotlivých druhoch bojovej prípravy vojsk. Toto poznanie umožňuje so znalosťou veci, s využitím teoretických poznatkov, vedomostí a zručností získaných v škole, organizovať a vykonávať účinnú straníckopolitickú prácu. U tohto posledného cieľa treba konštatovať, že mu dosiaľ chýba úplnejšie teoretické rozpracovanie na podmienky školy a súčasne, že predstavuje značnú rezervu pri realizácii princípu tesnejšieho spojenia školy s praxou, potrebami vojsk.

Výcvik poslucháčov vo vojenskom výcvikovom priestore, ako jeden zo spôsobov spojenia školy s praxou, sa uskutočňuje presne podľa platných zásad a predpisov pre jednotky a útvary, v úzkej spolupráci s jednotkami, ktoré školu zabezpečujú bojovou technikou s prostriedkami pre zabezpečenie výcviku. Tak dochádza v praktickej činnosti k vzájomnému poznávaniu. Poslucháči našej školy svojím vysoko disciplinovaným vystupovaním, s maximálne zodpovedným prístupom k plneniu úloh výcviku, vzornou názornou agitáciou v ubytovacom priestore, organizovaním účinnej socialistickej súťaže na všetkých zamestnaniach dávajú veliteľom politickým pracovníkom a vojakom dobrý príklad. Velitelia a vojaci zabezpečujúcich jednotiek odovzdávajú poslucháčom svoje majstrovstvo, komplexné návyky života v poli, dokazujú svoju fyzickú a psychickú odolnosť. Možno povedať, že pobyt poslucháčov pri poľnom výcviku spĺňa v plnom rozsahu svoj cieľ aj v tom, že významne prispieva k tesnejšiemu spoje-

niu vysokej vojenskej školy s praxou vojsk. Kolektív učiteľov katedry taktiky a operačného umenia pravidelne rozpracúva do metodík všetkých zamestnaní najnovšie poznatky a úlohy aktuálnych dokumentov štátnych a straníckych orgánov so zámerom zvýšiť ideovovýchovnú stránku tejto činnosti.

Výcvik vo vojenských výcvikových priestoroch a praktický výcvik v teréne ako dôležitá forma prípravy poslucháčov má svoje pevné miesto aj v nových učebných programoch pre poslucháčov postgraduálneho štúdia, ktoré v tomto školskom roku v našej škole otvárame aj keď zo všeobecného hľadiska ciele pobytu vo VVP, uvedené v predchádzajúcej časti, platia aj pre túto skupinu poslucháčov, predsa je tu treba diferencovať, a to z niekoľkých príčin.

Ako prvú treba brať do úvahy skutočnosť, že ide o poslucháčov, ktorí už absolvovali vysokú vojenskú školu, v praktickom živote vo funkciách u vojsk mali možnosť posilidiť efektívnosť výučby predovšetkým z hľadiska potrieb praxe. Teraz znovu začínajú štúdium, avšak kvalitatívne na vyššom stupni, aby si rozšírili svoje vedomosti hlavne v dôsledku zvýšených nárokov na výchovu a výcvik vojakov v súvislosti so zavádzaním nových, moderných zbraní a bojovej techniky a tomu zodpovedajúcich zmien v spôsoboch vedenia bojovej činnosti. Preto výchovno-vzdelávací proces bude z ich strany posudzovaný náročnejšie. To sa samozrejme dotýka všetkých predmetov, celého systému výchovy, vzdelávania a výcviku. No obzvlášť sa to bude týkať vojenskoodbernej prípravy, výcviku v poľných podmienkach. Kladie to ďaleko vyššie požiadavky na učiteľov, na organizovanosť zamestnaní a celého pobytu v poľných podmienkach a praktickej výučby v teréne. Pôjde predovšetkým o metódicú stránku výučby, ukážku organizovanosti života vo výcvikových priestoroch, o praktický návod vytvárania náročných situácií výcviku s možnosťou formovania určitých morálno-bojových vlastností tak, aby tieto metodické návody znamenali prínos pre poslucháčov po ich návrate k útvarom.

Súčasne však treba vidieť, že títo dôstojníci prichádzajú do školy už s bohatými skúsenosťami z praxe a že môžu veľmi pozitívne prispievať k upevneniu väzieb školy na prax a potreby vojsk. Túto skutočnosť treba mať nepretržite na zreteli a vedieť ju vhodne využiť.

Druhá príčina, možno povedať určujúca, spočíva v tom, že poslucháči sa pripravujú pre výkon funkcie zástupcov veliteľov pre politické veci vševojskových

útvarov. Ide o funkcie, v ktorých ťažisko ich celodennej práce bude spočívať v organizovaní a uskutočňovaní straníckopolitckej práce pre zabezpečenie splnenia úloh bojovej a politickej prípravy, pre zabezpečenie vysokej bojovej a mobilizačnej pohotovosti. Budú právom očakávať od vedúcich jednotlivých zamestnaní, že im metodicky správne ukážu, ako v praxi pristupovať k tejto činnosti, aby straníckopolitická práca bola cieľavedomá a konkrétna, a tým aj účinná. Poslucháči pritom musia pochopiť, že konkrétnosť straníckopolitckej práce je podmienená v prvom rade úrovňou politickej, ale tiež vojenskoodbernej a metodickej pripravenosti politického pracovníka. Tu sa príslušníkom veliteľsko-pedagogického zboru akadémie naskytá veľká príležitosť ďalej na vyššej úrovni naplňovať požiadavku tesnejšieho spojenia školy s praxou, so životom vojsk.

Ešte v širšom rozsahu, než sme dosiaľ ukázali, bude vojenskoodborná príprava, ale zvlášť poľný výcvik, plniť úlohu spojenia školy s praxou u tretej kategórie poslucháčov — u poslucháčov z radov civilnej mládeže. V tomto prípade predmety vojenskej prípravy, poľný výcvik, spolu so stážou u jednotiek, musia čo najdôslednejšie formovať predstavu poslucháčov o požiadavkách na službu u jednotky a útvaru. Na túto úlohu sa škola a katedra vojenských predmetov zvlášť dôkladne pripravovala s využitím sovietskych i našich skúseností. Po prvom roku budeme podrobne analyzovať tento spôsob prípravy s cieľom jeho ďalšieho skvalitnenia.

Účinným spôsobom, ako prehliť spojenie školy s praxou vojsk, je stáž poslucháčov u útvaru. Prispieva nielen k získaniu bezprostredne osobných predstáv a skúseností o živote a činnosti politického pracovníka v praxi, ale vytvára podmienky pre tvorbu a rozvíjanie schopností k určitej praktickej činnosti. Napomáha k celkovému rozvoju osobnosti poslucháča a výrazne prispieva k tomu, aby mohol každý poslucháč svoje teoretické vedomosti a zručnosti tvorivo aplikovať v podmienkach života jednotiek. Na jednej strane si poslucháč overuje, do akej miery zvládol otázky a problémy, ktoré bude potrebovať u útvaru, na druhej strane poznáva, na čo zamerať úsilie, čomu venovať pri štúdiu väčšiu pozornosť, aby bol lepšie pripravený pre výkon funkcie u vojsk. Je na škodu vecí, že poslucháči na stáži bývajú niekedy zaraďovaní na funkcie, ktoré sa rozchádzajú s ich budúcim funkčným zaradením.

V súvislosti so stážou poslucháčov má veľký význam prístup veliteľov, politických

pracovníkov a odborných náčelníkov k poslucháčom. Tu treba si uvedomiť, že ich postoj pri plnení povinností, ich osobný príklad formuje aj prístup poslucháčov k výkonu ich funkcií v útvaru, v konečnom dôsledku ovplyvňuje ich vzťah k vojenskej službe.

Závažnou formou, ktorá podstatne prispieva k prehĺbovaniu pozitívnych vzťahov medzi školou a životom u vojsk, sú stáže učiteľov na niektorých funkciách príslušných stupňov velenia. Plánovité a cieľavedomé odosielanie učiteľov na stáže k útvarom a zväzkom umožňujú obohacovať najnovšími teoretickými poznatkami výchovný a výcvikový proces u vojsk ale taktiež prenášať praxou overené skúsenosti a požiadavky do výchovno-vzdelávacieho procesu v škole. Táto špecifická forma prehĺbovania vzťahov medzi školou a praxou vytvára dobré predpoklady pre komplexné riešenie problematiky spojenia školy s praxou u vojsk. Podobným spôsobom prispieva k riešeniu sledovaného problému aj účasť príslušníkov vedecko-pedagogického zboru na krátkodobých cvičeniach a ukážkových zamestnaniach. Tu sa naskytá učiteľom možnosť zrovnávať úroveň realizácie požiadaviek vedeckotechnickej revolúcie v podmienkach útvarov a zväzkov z hľadiska riadenia, formulácie cieľov a stanovenia či novelizácie obsahu pre proces výchovy a výcviku vojsk.

Jednou z veľmi dôležitých oblastí, ktorá podstatne ovplyvňuje riešenie vzťahu medzi školou a praxou u vojsk, je vedeckovýskumná činnosť. Cieľavedomé zameraný komplexný výskum v každej oblasti najobjektívnejšie orientuje pracovníkov školy a praxe na riešenie aktuálnych otázok. V našej práci využívame výsledky vedeckovýskumných pracovníkov Vojenskej politickej akadémie Klementa Gottwalda, ktoré poskytujú dôležité závery z oblasti zvyšovania obranyschopnosti, bojovej pohotovosti, upevňovania a ďalšieho prehĺbovania vedúcej úlohy KSC, formovanie vedeckého svetového názoru mladých dôstojníkov a i. Tieto závery podstatnou mierou prispievajú k teoretickému objasňovaniu ciest tesnejšieho spojenia školy so životom vojsk. Vedeckovýskumná činnosť v podmienkach našej školy plní aj úlohu poskytnúť pracovníkom školy spätný pohľad na kvalitu ich práce, na pripravenosť a schopnosť poslucháčov kladne sa adaptovať v podmienkach praxe. Takýto pohľad dalo riešenie vedeckovýskumnej úlohy, ktorá riešila úroveň pripravenosti ab-

solventov našej školy (ročník 1976) pre výkon funkcie u vojsk. Výsledky tejto výskumnej úlohy sa v plnej miere využívajú k ďalšiemu skvalitňovaniu výchovno-vzdelávacieho procesu. Aj poznatky z ďalších vedeckovýskumných úloh „Formovanie marxisticko-leninského svetového názoru a komunistického presvedčenia — ideový základ všestrannej pripravenosti mladých veliteľov a politických pracovníkov“; „Vplyv výučby marxizmu-leninizmu vo výchovno-vzdelávacom procese na rozvoj znalostí, presvedčenia a praktickej činnosti poslucháčov vysokých vojenských škôl ako kritéria jej účinnosti“ — obohacujú nielen činnosť školy, ale taktiež vytvárajú východiská pre prax. Osobitná pozornosť vedeckých pracovníkov a pedagogického zboru školy je sústredená na problematiku formovania pozitívnych vzťahov mladých dôstojníkov k vojenskému povolaniu. Ide o spoločensky vysoko aktuálnu problematiku, ktorú v značnej miere ovplyvňuje vojsková prax.

Uviedli sme niekoľko konkrétnych príkladov nutnosti a prospešnosti vedeckovýskumnej činnosti pre rozvíjanie vzťahov škola — vojsková prax. Vedeckovýskumná činnosť nielenže obohacuje naše poznanie, ale umožňuje užitočnú, dôkazmi podloženú diskusiu pracovníkov výskumu, školy a praxe. Domnievame sa, že práve vo vedeckovýskumnej oblasti existuje značný zdroj rezerv pre ďalší kvalitatívny posun tesnejšieho spojenia školy a praxe.

Okrem uvedených foriem včítane využívania výsledkov vedeckovýskumnej činnosti existujú aj ďalšie možnosti, ako napr. účasť skúsených veliteľov, politických pracovníkov a pracovníkov štábov vo výchovno-vzdelávacom procese, zoznamovanie poslucháčov s poznatkami z cvičení vojsk, poznatkami z hodnotenia a rozborov výcvikového roku, vytváranie spoločných výskumných skupín a ďalšie. Iste bude len na prospech vecí, ak budeme hľadať a uplatňovať ďalšie cesty a formy spojenia školy s praxou a potrebami vojsk.

Záverom chceme zdôrazniť, že sledovaná problematika predstavuje zložitý a rozporuplný proces. Pokúsili sme sa ukázať niektoré jeho momenty, ktoré môžu pomáhať pri hľadaní vhodných ciest v úspešnom riešení tohto procesu. Zvlášť sme chceli upozorniť na významné miesto učiteľov, ale i veliteľov a politických pracovníkov pri riešení tohto problému na základe plodnej spolupráce.